

การสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์โดยกระบวนการกลุ่มและการแปรรูปด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้
เพื่อสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่
ตำบลหัวเมืองอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

Product Value Creation by Group Process and Innovation Readiness Processing for
a New Start-up Entrepreneurs and Area's Competitiveness Enhancement,

Hua Mueang Sub-district, Mueang Pan

District Lampang Province

เกษณีย์ สัตตัตนขจร^{1*} สนธิญา สุวรรณราช² แดน กุลรูป³

สุพรรณิ คำवास⁴ ปัทมา อภิชัย⁵ กนกพร เอกกะสินสกุล⁶

^{1,2,3,4,6}คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

⁵คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Ketsanee Sattattanakachon^{1*} Sonthiya Suwannaraj² Dan Kulroop³

Supunnee Kamwass⁴ Pattama Apichai⁵ Kanokporn Akkasinsakul⁶

^{1,2,3,4,6}Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University

⁵Faculty of Science, Lampang Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail: Ketsanees@lpru.ac.th

(Received: May 19, 2022; Revised: June 21 2022; Accepted: June 28, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลหัวเมือง รวมทั้งสังเคราะห์การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้โดยใช้กระบวนการกลุ่มและแนวทางการยกระดับการแปรรูปถ่านไม้ไผ่และถ่านเมลิคคาแฟ รวมถึงการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านลักษณะชุมชน โดยประชากรที่ใช้ศึกษา จำนวน 60 คน คือ สมาชิกกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ จำนวน 30 คน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถ่านไม้ไผ่ จำนวน 20 คน และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 10 คน เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสนทนากลุ่มย่อย การสังเกตการณ์ การจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน และการค้นคว้าวิจัยจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถ่านไม้ไผ่ เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของตำบลหัวเมืองโดยมีการนำนวัตกรรมพร้อมใช้จากตำบลลวอแก้วในการพัฒนากระบวนการทำการเกษตรอินทรีย์มาปรับใช้ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

ส่วนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปจากถ่านไม้ไผ่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของตลาดโดยการ
พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากถ่านไม้ไผ่และผสมกับสมุนไพรในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของ
ผู้บริโภคในปัจจุบันที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติและมีความปลอดภัยในการรับประทาน ซึ่งในการสร้างการ
รับรู้ของผลิตภัณฑ์ของตำบลหัวเมืองมีการนำอัตลักษณ์ของชุมชนมาพัฒนาเป็นฉลากสินค้าโดยใช้กับผลิตภัณฑ์ใน
พื้นที่ตำบลหัวเมือง ทำให้ผู้บริโภครับรู้เกี่ยวกับที่มาของผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: การสร้างคุณค่า, นวัตกรรมพร้อมใช้, ขีดความสามารถในการแข่งขัน

Abstract

This research aimed to analyze the product potential and processing in Hua Muang Sub-District community, Lampang District, and synthesize the added value of organic vegetables with ready-to-use innovations. A group process and guidelines for upgrading the processing of bamboo charcoal and coffee bean charcoal, including creating brand value through community identity were used. The population of this study were 60 people from the members of the organic vegetable grower group, members of community enterprises, bamboo charcoal products, and stakeholders. This participatory action research used the in-depth interview, focus group discussion, observation, knowledge sharing activity, and document research. It was revealed that, the organic vegetable grower group and community enterprises, bamboo charcoal products had potentials to develop community products. The ready-to-use innovations from Workaew Sub-district was adopted for developing organic farming processes by using a group participation process. The product development from bamboo charcoal processing increased the competitiveness in the market by developing products from bamboo charcoal and mixed with local herbs, meeting the consumer demand of natural products with antimicrobial properties. In creating awareness of the products of Hua Mueang Subdistrict, the identity of the community has been incorporated into product labels. The implementation with products from Hua Mueang Subdistrict has made consumers aware about the origin of the product.

Keywords: Product Value, Readily Available Innovation, Enhancing Area's Competitiveness

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายวาระในการขับเคลื่อนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การทำวิจัยที่ใช้นวัตกรรมเป็นส่วนสำคัญกับนโยบายนี้ และการดำเนินงานกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การวิจัยให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาอย่างยั่งยืน และกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2575) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) เน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทย เป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติฉบับที่ 9 (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2560) มีเป้าหมายในการบรรลุวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาโดยใช้การวิจัยและนวัตกรรม มีผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีการนำองค์ความรู้และนวัตกรรมจากงานวิจัย ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในด้านสังคมและเศรษฐกิจ และมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ให้มั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน จากนโยบายดังกล่าวนำมาสู่กลยุทธ์ในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นคือ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน แผนยุทธศาสตร์จังหวัดลำปาง แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางตามปรัชญามหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะยาว 20 ปี (2560-2575) (มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 2563) ตามวิสัยทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถานที่ผลิตบัณฑิตที่มีเอกลักษณ์มีคุณภาพ มีสมรรถนะและเป็นสถาบันที่บูรณาการองค์ความรู้สู่นวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ จึงเป็นประเด็นในกลยุทธ์การวิจัยและแก้ปัญหาท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้การขับเคลื่อนโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ในปี 2564 มีการขยายผลงานวิจัยจากพื้นที่เดิมคือ พื้นที่ตำบลวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พื้นที่ตำบลน้ำโจ้ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปางและพื้นที่ตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยพื้นที่ส่วนขยายคือตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาบริบทชุมชนในวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน พบว่าพื้นที่ของตำบลหัวเมือง มีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้สลับภูเขา มีความอุดมสมบูรณ์ ลาดชัน สูง ต่ำ มีพื้นที่ส่วนใหญ่ติดกับเขตอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จึงมีแหล่งต้นน้ำลำธาร 2 สายคือ แม่น้ำเตาะและแม่น้ำสอย ตำบลหัวเมืองประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งสิ้นจำนวน 8 หมู่บ้านได้แก่ บ้านขาม บ้านกล้วย บ้านต้นจุ่น บ้านไร่ บ้านหัวเมือง บ้านทุ่งยางหรือบ้านแม่หมี บ้านท่าเตื่อ บ้านแม่ต๋อม มีครัวเรือนทั้งสิ้น 1,337 ครัวเรือน อาชีพหลักได้แก่ เกษตรกรรม ทำไร่ ปลูกข้าวโพด ปลูกกาแฟ ปลูกพริก ปลูกถั่ว ปลูกต้นตำว เป็นต้น อาชีพเสริมได้แก่ การทอผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ การปลูกผักปลอดสารพิษ

ผลิตภัณฑ์ถ่านจากไม้ไผ่ เลี้ยงแกะ เลี้ยงวัว เป็นต้น ซึ่งชุมชนสะท้อนถึงปัญหาการขาดน้ำช่วงฤดูแล้งในการทำเกษตรของหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่สูงต้องสูบน้ำจากพื้นที่ด้านล่างขึ้นไปกักเก็บเพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรมโดยเฉพาะหมู่บ้านทุ่งยางหรือแม่หมี่ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ปลูกผักปลอดสารพิษภายใต้โครงการหลวงซึ่งต้องผลิตและส่งขายให้โครงการหลวงตลอดทั้งปี รวมทั้งเคยขยายพื้นที่การปลูกมาในพื้นที่ราบแต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากพื้นที่ราบรอบหมู่บ้านล้อมรอบด้วยภูเขา ทำให้แหล่งน้ำได้รับสารเคมีเจือปนจากการทำไร่ข้าวโพดของคนในชุมชนเมื่อนำน้ำมาใช้ในการทำเกษตรกรรมทำให้ผลผลิตไม่เต็มที่ นอกจากนี้กลุ่มเกษตรกรแปลงจิวบ้านต้นจันซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่บนพื้นที่ราบ มีความสำเร็จในการปลูกผักแปลงเล็กโดยใช้พื้นที่ว่างเปล่าในครัวเรือน ปัจจุบันมีครัวเรือนที่ร่วมกันปลูกจำนวน 20 ครัวเรือนและต้องการขยายผลปลูกไปยังครัวเรือนอื่นให้มากขึ้นเพราะผลผลิตมีตลาดรองรับจำนวนมากแต่ต้องเป็นผลผลิตจากเกษตรกรอินทรีย์เท่านั้น รวมถึงความสำเร็จในการผลิตผลิตภัณฑ์จากถ่านที่สามารถสร้างรายได้กับกลุ่มอาชีพที่ร่วมกันจัดตั้งและต้องแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อเพิ่มมูลค่า จึงเป็นที่มาของการพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยจำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ จะทำอย่างไรให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมี โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และจะแปรรูปถ่านจากไม้ไผ่เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้อย่างไร รวมถึงจะนำนวัตกรรมกระบวนการกลุ่มและนวัตกรรมพร้อมใช้จากพื้นที่อื่นที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ มาใช้ในการขับเคลื่อนในการพัฒนาได้หรือไม่ และจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักปลอดสารพิษและถ่านจากข้อไม้ไผ่ รวมถึงการทำตราสินค้าหรือฉลากสินค้าที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่

ซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มมีความสำคัญและมีผลต่อความสามารถในการจัดการนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและมีผลต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกร (สุรารัตน์ พิมลรัตนกานต์, 2564) และจะสามารถพัฒนา กลุ่มอาชีพเพื่อเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ รวมทั้งสร้างอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างไร ซึ่งการศึกษาสภาพแวดล้อมของธุรกิจมีผลต่อการแข่งขันทางตรงของเครือข่ายธุรกิจรวมถึงนวัตกรรม (มลทิพย์ บำรุงกิจ และนพดล พันธุ์พานิช, 2564) ดังนั้นทางทีมวิจัยจึงพัฒนาเป็นชุดโครงการวิจัยการสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์โดยกระบวนการกลุ่มและการแปรรูปด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้เพื่อสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลหัวเมือง
2. เพื่อสังเคราะห์การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักปลอดสารพิษด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้โดยใช้กระบวนการกลุ่มและแนวทางการยกระดับการแปรรูปถ่านไม้ไผ่และถ่านเมลิตกาแฟ รวมถึงการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านอัตลักษณ์ชุมชน

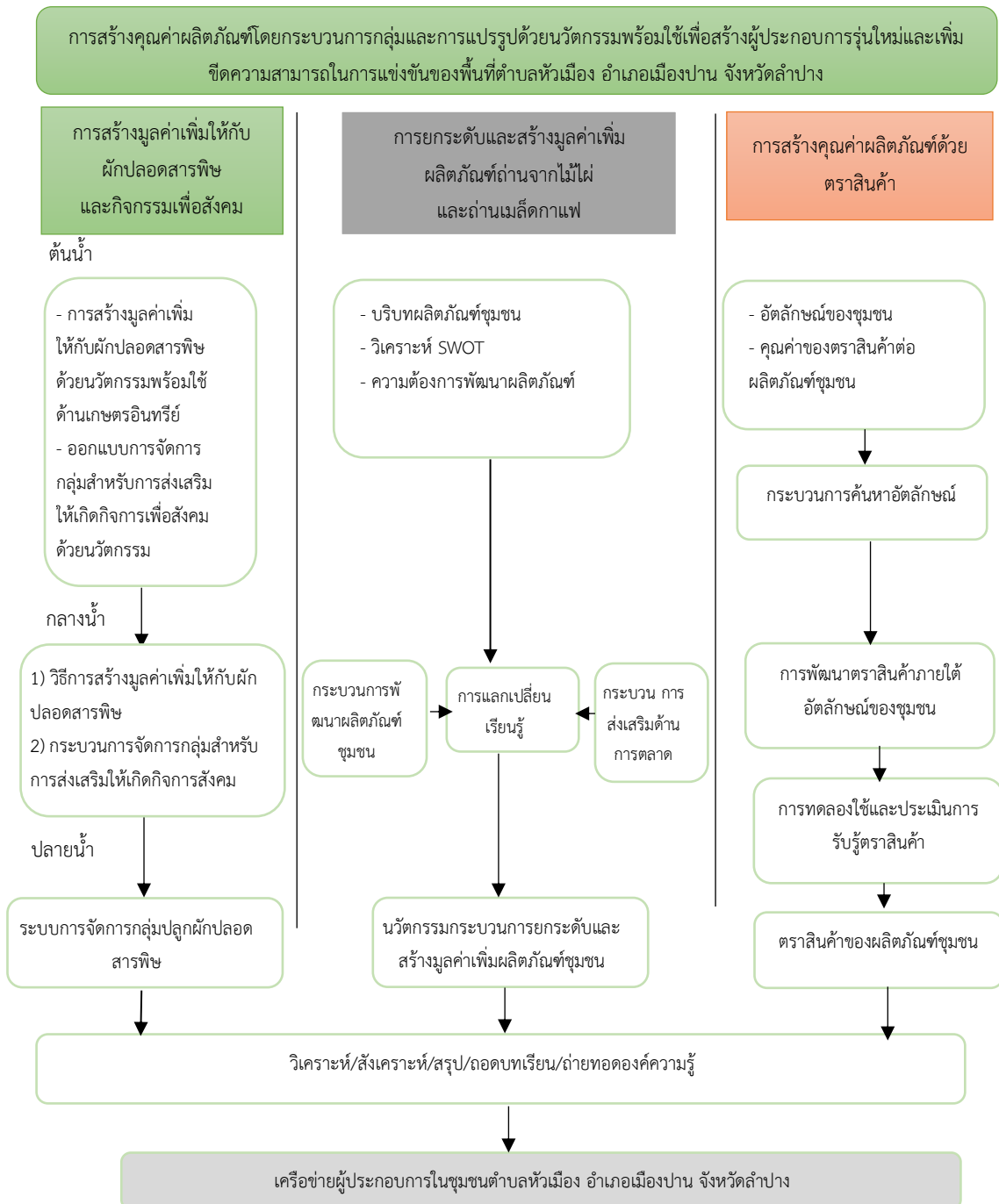
กรอบแนวคิดการวิจัย

ตำบลหัวเมืองตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ลักษณะภูมิศาสตร์พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้สลับภูเขา มีความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ส่วนใหญ่ติดกับเขตอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จึงมีแหล่งต้นน้ำลำธาร 2 สายคือแม่น้ำเตาและแม่น้ำสอย ชาวบ้านส่วนใหญ่อาชีพหลักคือทำเกษตรกรรมและ อาชีพเสริมได้แก่ การทอผ้ามัดย้อม สีสรรชาติ การปลูกผักปลอดสารพิษ ผลิตภัณฑ์ถ่านจากไม้ไผ่ เป็นต้น โดยในการทำการเกษตรปลูกผักจะเป็นกลุ่มเกษตรแปลงจิวบ้านต้นจุ่นซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่บนพื้นราบ มีความสำเร็จในการปลูกผักแปลงเล็กโดยใช้พื้นที่ว่างเปล่าในครัวเรือน ปัจจุบันมีครัวเรือนที่ร่วมกันปลูกจำนวน 20 ครัวเรือนและต้องการขยายผลปลูกไปยังครัวเรือนอื่นให้มากขึ้นเพราะผลผลิตมีตลาดรองรับจำนวนมากแต่ต้องเป็นผลผลิตจากเกษตรอินทรีย์เท่านั้น ส่วนผลิตภัณฑ์จากถ่านที่สามารถสร้างรายได้กับกลุ่มอาชีพแต่ยังเป็นผลิตภัณฑ์เดิม การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เป็นและต้องแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่ารวมถึงการสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่เพื่อให้ลูกค้าจดจำตัวสินค้า

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ของชุมชนในเรื่องสภาพพื้นที่และผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของพื้นที่ การศึกษาของ วิบูลพร วุฒิกุล ขวัญเรือน สิ้นณรงค์ และศักดิ์ธัชรเสริมศรี (2562) การวิเคราะห์ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนบัวสลี อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย และการใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าหรือบริการ รวมถึงแนวความคิดเกี่ยวกับความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ปัจจัยความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศตามแนวคิดของ Michael E. Porter (Dynamic Diamond Model) (Porter, 1998) Diamond Model ใช้ในการประเมินศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจการศึกษาของ มลทิพย์ บำรุงกิจ และนพดล พันธุ์พานิช (2564) การศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ความเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยกำหนด ที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของเครือข่ายวิสาหกิจอุตสาหกรรมเซรามิกส์ ลำปาง และการศึกษาของ สุดารัตน์ พิมรัตน์กานต์ (2564) การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและความสามารถในการจัดการนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรมะม่วงเพื่อการส่งออกในบริบทพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

แนวคิดการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ มูลค่าเพิ่มคือ คุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภค ผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นสูงขึ้น ไม่ว่าจะสัมผัสจากทางกายภาพ หรือสัมผัสได้จากความรู้สึก “การสร้างมูลค่าเพิ่ม” (วารุณีสุนทรเจริญนทร์, 2557) แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการสร้างคุณค่า การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าที่เหนือกว่าคู่แข่ง ด้วยการสร้างคุณค่าเพิ่มที่มอบให้แก่ลูกค้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขัน เติบโต และอยู่รอดในตลาดได้ การสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2560) รวมถึงแนวคิดอัตลักษณ์ (Identity) อัตลักษณ์คือความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตัวเองและคนอื่นมองเราในขณะนั้น (Kath 2000 อ้างใน

พิศิษฐ์ คุณวโรตม์, 2545) ซึ่งอัตลักษณ์จะเป็นตัวบ่งบอกตัวตนของผลิตภัณฑ์ผ่านเรื่องราวหรือรูปภาพสัญลักษณ์ของพื้นที่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์โดยกระบวนการกลุ่มและการแปรรูปด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้ เพื่อสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปางเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม Participatory Action Research หรือ PAR โดยใช้การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ศึกษา

ประชากร ประกอบด้วย 8 หมู่บ้านได้แก่ บ้านขาม บ้านกล้วย บ้านต้นจุ่น บ้านไร่ บ้านหัวเมือง บ้านทุ่งยางหรือบ้านแม่หมี่ บ้านท่าเตือ บ้านแม่ต๋อม มีครัวเรือนทั้งสิ้น 1,337 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 60 คน ประกอบด้วย 1) สมาชิกกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ บ้านต้นจุ่น บ้านแม่โป่ง ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง จำนวน 30 คน 2) สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถ่านไม้ไผ่ ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง จำนวน 20 คน และ 3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ได้แก่ ผู้นำชุมชน นายก อบต. ตัวแทนชุมชน จำนวน 10 คน

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี นักวิชาการ ปรากฏข่าวบ้าน ผู้นำชุมชน และภาคีเครือข่ายและข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการลงพื้นที่ปฏิบัติการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในโครงการวิจัยนี้ ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview Guideline) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถ่านไม้ไผ่ รวมถึงแบบสังเกต (Observation) เป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อใช้สังเกตการแสดงออกของสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถ่านไม้ไผ่ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เทคนิคและวิธีการเก็บข้อมูลการศึกษา

เทคนิคและวิธีการเก็บข้อมูลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยหรือที่มีการศึกษาไว้ทั้งที่เป็นเอกสารปฐมภูมิหรือทุติยภูมิและอินเทอร์เน็ต โดยรวบรวมแยกประเด็นไว้ตามเนื้อหา การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย โดยวิธีการสำรวจเบื้องต้น (Basic Survey) การสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และการสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ (Formal Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสนทนากลุ่ม (Focused Group)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเข้าข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการอบรมเชิงปฏิบัติการสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วไม้ไผ่ และตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บรวบรวมมาจากสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วไม้ไผ่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาสรุปสาระสำคัญเพื่อนำมาตรวจสอบข้อมูลกับนักวิจัยร่วมและทดสอบทฤษฎีความเหมือนและต่างตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัยและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาวิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลหัวเมือง

ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่ตำบลหัวเมืองมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับกับพื้นที่ราบอยู่ในเขตป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ติดต่อกับเขตอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จึงมีแหล่งต้นน้ำลำธารเพียงพอสำหรับการเกษตรตลอดเวลา ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ อาชีพทำการเกษตรร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด แบบอาศัยธรรมชาติทำสืบทอดกันมาตามบรรพบุรุษ โดยสามารถดำรงชีวิตอยู่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างกลมกลืน เนื่องจากมีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำไหลผ่านตลอดทั้งปี ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ของตำบลหัวเมืองเป็นสินค้าทางการเกษตร ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วแระ ถั่วพุ่ม ข้าว กระเทียม ถั่วลิสง รวมทั้งสินค้าพื้นบ้าน ได้แก่ น้ำผึ้งป่า รดวน ลูกตาว (ลูกชิด) มะแขว่น ส่วนงานฝีมือ ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์จากเศษไม้ ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติและแปรรูปผ้า เช่น กระเป๋า เสื้อ กางเกง ผ้ามา่น ผ้าปูที่นอน ผ้าเช็ดมือ ผ้ารองนั่ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผ้าทอชนเผ่าปกากะญอ ย้อมสีธรรมชาติและสีเคมี เช่น เสื้อและผ้าถุง กระเป๋าสะพาย ยาม ผ้าพันคอ เป็นต้น โดยมีการรวมกลุ่มกันในการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนและมีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กระจายอยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน 9 วิสาหกิจชุมชน ได้แก่กลุ่มเย็บจักรอุตสาหกรรมบ้านขาม หมู่ที่ 1 กลุ่มเย็บจักรอุตสาหกรรมบ้านท่าเตื่อ หมู่ที่ 7 กลุ่มเย็บจักรอุตสาหกรรมบ้านหัวเมือง หมู่ที่ 5 กลุ่มเผาถ่านจากข้อไม้ไผ่บ้านต้นจุ่น หมู่ที่ 3 กลุ่มกล้วยตากพลังงานแสงอาทิตย์บ้านกล้วยพัฒนา ต.หัวเมือง หมู่ที่ 2 กลุ่มทอผ้ากิเียว หมู่ที่ 6 กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านทุ่งยาง ม.6 กลุ่มเลี้ยงแพะบ้านต้นจุ่น หมู่ที่ 3 กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ หมู่ที่ 6 ซึ่งกลุ่มที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการปลูกผักปลอดสารพิษและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปจากถั่วไม้ไผ่

ศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลหัวเมือง

จากการวิเคราะห์ SWOT ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลหัวเมืองเห็นว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการปลูกผักปลอดสารพิษและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปจากถั่วไม่เฝื่อน มีการดำเนินงานและผลิตสินค้าอย่างต่อเนื่อง จึงได้นำข้อมูลของกลุ่มฯ มาทำการวิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักปลอดสารพิษด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้โดยใช้กระบวนการกลุ่มและแนวทางการยกระดับการแปรรูปถั่วไม่เฝื่อนและถั่วเมล็ดตากแสดนี้

การวิเคราะห์ SWOT ของผลิตภัณฑ์ผักปลอดสารพิษ พบว่า พื้นที่ตำบลหัวเมืองมีจุดเด่นในเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ใกล้อุทยาน พื้นที่ป่า ทำให้มีน้ำใช้ในการทำการเกษตรตลอดปี ส่วนจุดอ่อน คือ ขาดความรู้เรื่องของการเพิ่มผลผลิตและขาดความรู้เรื่องของการผลิตปุ๋ยเพื่อใช้ในการเพาะปลูก โดยแหล่งทุนในปลูกผักปลอดสารพิษเริ่มต้นจากทุนของตนเอง แหล่งน้ำที่ใช้เพาะปลูกมาจากแหล่งประปาภูเขา บ่อบาดาลที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ และฝายกั้นน้ำตามธรรมชาติ แต่ในช่วงฤดูร้อนน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรไม่เพียงพอ ทำให้ผลผลิตได้ไม่เต็มที่ นอกจากนี้ชาวบ้านยังไม่มีการบันทึกการรับจ่ายเงิน สำหรับคำนวณต้นทุน หรือรายได้จากการเพาะปลูก ทำให้ไม่ทราบผลกำไรที่แท้จริง ในการปลูกพืชผักสวนครัวโดยไม่ใช้สารเคมีที่เป็นพิษของเกษตรกรตำบลหัวเมืองส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการได้รับผลผลิตจากผักไม่คุ้มค่ากับการลงทุนและชุมชนขาดกระบวนการในการจัดการและถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างชุมชนรวมถึงเครือข่ายผู้ประกอบการที่จะนำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน อย่างไรก็ตามโอกาสของผลิตภัณฑ์ผักปลอดสารพิษคือกระแสการรักสุขภาพและการนิยมบริโภคผักปลอดสารพิษจึงทำให้เป็นโอกาสที่ทางชุมชนพื้นที่หัวเมืองรวมกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษและพัฒนาการทำการปลูกผักปลอดสารพิษในการจำหน่าย รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลได้สนับสนุนชุมชนในการรวมกลุ่มผักปลอดสารพิษและหาหน่วยงานมาสนับสนุนเป็นโอกาสที่ทำให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ผักปลอดสารพิษของตำบลหัวเมือง ส่วนอุปสรรคที่พบคือการหาช่องทางในการจำหน่ายผักปลอดสารพิษ และการไม่สามารถผลิตผักปลอดสารพิษได้ตามคำสั่งซื้อได้ และการเกิดโรคระบาดโควิด 19 ทำให้ไม่สามารถนำผักไปจำหน่ายตลาดนอกชุมชนได้

การวิเคราะห์ SWOT ของผลิตภัณฑ์ถั่วไม่เฝื่อนและถั่วเมล็ดตากแสด พบว่า ถั่วไม่เฝื่อนมีจุดเด่นในการให้ความร้อนสูง ไร้ควัน เป็นที่ต้องการในท้องตลาด มีการนำวัตถุดิบที่เหลือใช้ของชุมชนมากทำและมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากการรวมตัวของคนในชุมชนขึ้นมาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วไม่เฝื่อน” และพัฒนาเมล็ดตากแสดที่เหลือจากการผลิตมาพัฒนาเป็นถั่วเมล็ดตากแสด เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาสิ่งใหม่ๆ อีกทั้งยังเป็นการใช้วัตถุดิบในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดระบบเศรษฐกิจในชุมชนที่เข้มแข็งเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ส่วนจุดอ่อนคือบรรพบุรุษยังไม่มีความน่าสนใจและผลิตได้ไม่มากพอจำหน่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปจากถั่วไม่เฝื่อนยังขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วไม่เฝื่อนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ส่วนโอกาส การบริหารและดำเนินงานของกลุ่มฯ ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมืองและมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ส่วนงานวิจัยและนวัตกรรม (อว.) เข้ามาผลักดัน

ให้กลุ่มมีผลิตภัณฑ์แปรรูปที่หลากหลายมากขึ้น ได้แก่ ถ่านซังไม้ไผ่ ถ่านอัดแท่งจากไม้ไผ่และสับจากถ่านไม้ไผ่ เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มและชุมชน สามารถสร้างรายได้จากการเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบในท้องถิ่น ส่วนอุปสรรคคือการระบาดของโรคโควิด19 ทำให้ไม่สามารถนำสินค้าไปจำหน่ายได้

ส่วนด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ตำบลหัวเมือง โดยใช้ Diamond Model ใช้ในการประเมินศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจจากปัจจัยทั้ง 4 ด้านดังนี้

1) ปัจจัยนำเข้า (Factor Input Conditions) คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรในการผลิตผลิตภัณฑ์ของตำบลหัวเมือง จากพื้นที่ที่มีทรัพยากรจากธรรมชาติที่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งจากการทำการเกษตรและการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในท้องถิ่น รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชน

2) กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันขององค์กร (Firm Strategy, Structure and Rivalry) คือ การปลูกผักปลอดสารพิษมีผู้ปลูกเป็นอาชีพไม่มากนักส่วนใหญ่เป็นการปลูกผักสวนเกษตรขนาดเล็ก การขายสินค้าของชุมชนผักปลอดสารพิษเป็นที่ต้องการของตลาดสามารถจำหน่ายได้ดีในชุมชน ส่วนถ่านซังไม้ไผ่ไม่มีผลิตภัณฑ์เป็นกลุ่มวิสาหกิจเพียงกลุ่มเดียวทำให้สามารถจำหน่ายได้ดี ถึงแม้จะมีถ่านจากไม้ชนิดอื่น

3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and Supported Industries) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นต้น และภาคเอกชนที่พร้อมนำสินค้าออกจำหน่าย รวมถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนในการนำความรู้เชิงวิชาการมาช่วยถ่ายทอดพัฒนาผลิตภัณฑ์รวมถึงช่วยเหลือในการสร้างตราสินค้าที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน

4) สภาพอุปสงค์ (Demand Conditions) จากความต้องการในการดูแลสุขภาพของผู้บริโภคในปัจจุบัน ผักปลอดสารพิษจึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยม ซึ่ง ความต้องการของผู้บริโภคในการบริโภคผักปลอดสารพิษมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาการปลูกผักปลอดสารพิษให้สามารถมีเพียงพอต่อการนำออกจำหน่ายให้กับผู้บริโภค รวมถึงกระแสการนำชาโคลที่ได้จากถ่านมาใช้ในการผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและสุขภาพต่าง ๆ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถ่านไม้ไผ่และผสมสมุนไพรท้องถิ่น นำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดผู้บริโภค

จากการวิเคราะห์ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากวิสาหกิจชุมชนพื้นที่ตำบลหัวเมืองเห็นว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการปลูกผักปลอดสารพิษและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปจากถ่านซังไม้ไผ่และเมล็ดกาแฟมีการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง มีความพร้อมและมีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนจากการต่อยอดจากผลิตภัณฑ์เดิมโดยนำนวัตกรรมพร้อมใช้ด้านการทำเกษตรปลอดภัยของพื้นที่ตำบลวอแก้วมาพัฒนาให้กับพื้นที่ตำบลหัวเมืองทำให้กลุ่มฯ และการพัฒนาการแปรรูปถ่านซังไม้ไผ่และถ่านจากเมล็ดกาแฟโดยใช้สมุนไพร

ท้องถิ่นด้วยหลักทางวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มกับสินค้า และกลุ่มฯ มีขีดความสามารถในการแข่งขันได้โดยการใช้อัตลักษณ์ของชุมชนมาพัฒนาเป็นตราสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์

2. การสังเคราะห์การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักปลอดสารพิษด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้โดยใช้กระบวนการกลุ่มและแนวทางการยกระดับการแปรรูปถ่านไม้ไผ่และถ่านเมล็ดกาแฟ รวมถึงการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านอัตลักษณ์ชุมชน

2.1 การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักปลอดสารพิษด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พื้นที่ตำบลหัวเมืองในการปลูกผักปลอดสารพิษมีปัญหาในการเพาะปลูกคือ ขาดความรู้ในการเพาะปลูกและกระบวนการดูแล และกระบวนการจัดเก็บที่ได้มาตรฐานและขาดความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยไว้ใช้ในการผลิตส่งผลให้การผลิตไม่เพียงพอต่อการงูใจให้พ่อค้าคนกลางเข้ามารับสินค้าออกไปจำหน่าย อีกทั้งยังส่งผลต่ออำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง และขาดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ระหว่างชุมชนเนื่องจากยังขาดการบริหารจัดการกลุ่มจึงมีแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกลุ่มผักปลอดสารพิษ โดยการนำนวัตกรรมพร้อมใช้ด้านเกษตรอินทรีย์และนวัตกรรมการจัดการกลุ่ม เป็นการขยายผลจากงานวิจัยพื้นที่ตำบลวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่งานวิจัยตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง โดยที่นวัตกรรมพร้อมใช้ด้านเกษตรอินทรีย์จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักปลอดสารพิษ และนวัตกรรมการจัดการกลุ่มจะนำมาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นกิจการเพื่อสังคมและสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์สูงสุดตามบริบทของชุมชน

ส่วนการจัดระบบการจัดการกลุ่มสำหรับการส่งเสริมให้เกิดกิจการเพื่อสังคมในพื้นที่ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ตำบลหัวเมืองมีกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษภายในตำบลแต่ยังไม่มีการจัดการกลุ่มอย่างชัดเจน การพัฒนาการจัดการตั้งกลุ่มและการวิเคราะห์ลักษณะกลุ่มที่พึ่งตนเองของกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งมีลักษณะที่ควรมีการจัดตั้งกลุ่ม คือ มีจุดประสงค์ของกลุ่มที่แน่นอนชัดเจน กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีมีการตั้งกลุ่มไลน์เพื่อใช้ในการสื่อสารข่าวสารซึ่งกันและกัน มีบรรทัดฐานร่วมกัน มีความสามัคคีของสมาชิกภายในกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มมีพฤติกรรมแสดงบทบาทตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับเป็นอย่างดี และมีโครงสร้างกลุ่มที่ชัดเจน ในส่วนของลักษณะกลุ่มที่พึ่งตนเองได้กลุ่มมีผู้นำที่ดีมีความสามารถสมาชิกเต็มใจในการทำงานร่วมกันเมื่อมีภาระงานเกิดขึ้นมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ทำได้จริง การตัดสินใจกลุ่มจะมีการวางแผน การนัดรวมตัวกัน ร่วมกันตัดสินใจ มีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง พร้อมทั้งร่วมการควบคุมงานเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ

2.2 แนวทางการยกระดับการแปรรูปถ่านไม้ไผ่และถ่านเมล็ดกาแฟ แนวทางยกระดับการยกระดับการแปรรูปจากถ่านไม้ไผ่และถ่านเมล็ดกาแฟเป็นสบู่อาริโคคมสมสมุนไพรมะเขือ และสบู่อาริโคคมสมสมุนไพรมะเขือเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถ่านไม้ไผ่ ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง โดยการวิเคราะห์แรงกดดันจากปัจจัยภายนอกทั้ง 5 ประเด็น ที่อาจส่งผลกระทบต่อ

สถานการณ์การแข่งขันในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ นำไปสู่แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจถ่านไม้ไผ่ เป็นซูเปอร์โคลผสมสมุนไพรชาเขียว และสครับชาโคลผสมสมุนไพรชาเขียว

ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562 บริษัท ชาร์โคลโฮม จำกัด เป็นเจ้าแรกที่ได้มีการใช้ผงชาร์โคลในอุตสาหกรรมถ่านไม้ไผ่มาในนวัตกรรมและแปรรูปเป็นผงชาร์โคล (ผู้จัดการออนไลน์, 2562) แต่อย่างไรก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม “ชาร์โคล” ที่มีขายกันตามท้องตลาด เป็นกระบวนการผลิตที่ทำให้เกิดเป็น Activate Carbon ซึ่งใช้ต้นทุนการผลิตสูง ส่วนถ่านไม้ไผ่ของบ้านต้นจันทน์เป็นกระบวนการที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ เนื่องจากเป็นเพียงการเผาถ่านเท่านั้น และถ่านเมล็ดตากแห้งนั้นก็ยังไม่เคยมีงานวิจัยเพื่อนำออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ จากการสังเคราะห์ข้อมูลถ่านข้อไม้ไผ่และถ่านจากเมล็ดตากแห้งถึงวิเคราะห์ Five Forces Model ของ Michael E. Porter ซึ่งเป็นการวิเคราะห์แรงกดดันจากปัจจัยภายนอกการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยใช้การสังเคราะห์กระบวนการปรับปรุงซูเปอร์ชาร์โคลที่ได้ และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ซูเปอร์และสครับชาโคลผสมสมุนไพรชาเขียว ซึ่งกำลังเป็นความต้องการของตลาด เนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดต่อโควิด 19 โดยเป็นการนำพืชสมุนไพรท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จำนวน 10 ชนิด ที่ชาวบ้านได้นำมาทำเป็นยารักษาโรคต่าง ๆ ได้แก่ พลู วานหางจรเข้ ขมิ้น ตะไคร้ กะเพรา ข่า ฟ้าทะลายโจร กระเทียม กระชาย และชิง

หลังจากมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ซูเปอร์ผสมผงถ่านสมุนไพรชาเขียวและสครับผงถ่านสมุนไพรชาเขียว มีกระบวนการในการสร้างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และการตลาดสร้างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการนำองค์ความรู้มาขยายผลกับกลุ่มเป้าหมาย โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการทำผลิตภัณฑ์ซูเปอร์ผสมผงถ่านสมุนไพรชาเขียวและสครับผงถ่านสมุนไพรชาเขียว คือสูตรสบู่ 100 กรัม สูตรสบู่ไม้ไผ่ 100 กรัม และสูตรสครับสมุนไพรชาเขียว 60 กรัม

2.3 การสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านอัตลักษณ์ชุมชน การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ และสร้างตราสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง มีการศึกษาลักษณะพื้นที่ตำบลหัวเมือง เห็นว่าสภาพทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ และภูเขาสูง สลับซับซ้อน มีที่ราบตามริมแม่น้ำและระหว่างภูเขา มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านหลายสาย โดยอัตลักษณ์ของพื้นที่ของตำบลหัวเมืองสามารถแบ่งออกเป็นด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือมีต้นสักใหญ่อายุร้อยปี ผังร้อยรัง แหล่งต้นน้ำลำธาร ด้านวัฒนธรรม งานฝีมือ โดยมี ผ้าย้อมสีธรรมชาติ สามพระธาตุ และความหลากหลายชาติพันธุ์ แบ่งเป็น 5 กลุ่มคือชนเผ่าละว้าและลื้อ ชนเผ่าปกาเกอะญอ (กลุ่มสกอว์) คนเมืองล้านนา ชนเผ่ากะเหรี่ยง (คนเมืองเรียกยาง) ชนเผ่าลาหู่ (มูเซอ)

โดยอัตลักษณ์ชุมชนตำบลหัวเมืองที่ชุมชนคัดเลือกคือ “ผักร้อยรัง” เป็นสัญลักษณ์สามารถเชื่อมโยงให้คนทั่วไปนึกถึงตำบลหัวเมือง เพราะที่นี่เป็นแหล่งเดียวที่มีสถานที่ท่องเที่ยวผักร้อยรังตามธรรมชาติและคนทั่วไปรับรู้ผ่านสื่อ ส่งผลให้เกิดทัศนคติทางบวกกับภาพลักษณ์ของตราสินค้าตำบลหัวเมือง รวมถึงการออกแบบมีความสวยงาม สะดุดตา จัดจำได้ง่าย มีจุดเด่นทั้งตัวหนังสือและรูปภาพผักร้อยรัง การนำตราสินค้าติดลงบนผลิตภัณฑ์

ของตำบลหัวเมือง ทำให้เกิดการรับรู้ของผู้บริโภคต่อตัวสินค้าได้เป็นอย่างดี โดยมีการออกแบบเป็นตราสินค้าใช้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนในเบื้องต้นมี ผักปลอดสารพิษ ข้าวปุกกา กล้วยตาก และบรรจุภัณฑ์ของสบู่ถ่าน ชาร์โคล โดยตราสัญลักษณ์นี้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ภายใต้ความเห็นชอบของชุมชน ส่วนด้านการศึกษาการรับรู้ของผู้บริโภคในจังหวัดลำปางต่อการใช้อัตลักษณ์ในการสร้างตราสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

สรุปผลการสังเคราะห์ได้ว่าการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักปลอดสารพิษด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้โดยใช้กระบวนการกลุ่มและแนวทางการยกระดับการแปรรูปถ่านไม้ไผ่และถ่านเมลิตกาแฟ รวมถึงการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านอัตลักษณ์ชุมชน ถือเป็นกลไกในการสร้างคุณค่าโดยกระบวนการกลุ่มและการแปรรูปด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้เพื่อสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งในการขับเคลื่อนต้องมีหน่วยงานในพื้นที่กำกับดูแลเป็นที่ปรึกษา สร้างกำลังใจและสร้างแรงหนุนเสริมเพื่อให้กลุ่มอาชีพการปลูกผักปลอดสารพิษและกลุ่มแปรรูปถ่านไม้ไผ่ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เกิดการต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงการมีตราสินค้าที่สื่อถึงอัตลักษณ์ของชุมชนอันจะนำไปสู่การรับรู้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถเป็นตัวแทนของคนในชุมชนและเป็นการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการในชุมชนต่อไป

สรุปการวิจัย

1. วิเคราะห์ศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลหัวเมือง

การวิเคราะห์และประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของพื้นที่ตำบลหัวเมือง พบว่ามีจุดแข็งในด้านสภาพแวดล้อม ภูมิศาสตร์ตั้งในเขตพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์สะท้อนออกมาจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากทรัพยากร ทั้งด้านการทำการเกษตรและการแปรรูป แต่ยังมีจุดอ่อนคือมีช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์เพียงช่องทางเดียว แต่อย่างไรก็ตามในพื้นที่มีองค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมืองที่เข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากวิสาหกิจชุมชนพื้นที่ตำบลหัวเมืองพบว่า ในพื้นที่ตำบลหัวเมืองมี 2 กลุ่มวิสาหกิจ คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการปลูกผักปลอดสารพิษและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปจากถ่านข้อไม้ไผ่และเมลิตกาแฟที่มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนโดยการต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ

2. การสังเคราะห์การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักปลอดสารพิษด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้โดยใช้กระบวนการกลุ่มและแนวทางการยกระดับการแปรรูปถ่านไม้ไผ่และถ่านเมลิตกาแฟ รวมถึงการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านอัตลักษณ์ชุมชน

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักปลอดสารพิษด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษมีปัญหาการเพาะปลูก ในเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ จึงมีการนำนวัตกรรมพร้อมใช้ด้านเกษตรอินทรีย์และนวัตกรรมการจัดการกลุ่ม เป็นการขยายผลจากงานวิจัยพื้นที่ตำบลอ่าวแก้ว อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดลพบุรี มาประยุกต์ใช้โดยสมาชิกในกลุ่มเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันและนำไปใช้ในพื้นที่ ซึ่งเป็นการลดต้นทุนในการปลูกผักปลอดสารพิษด้วยการใช้ปุ๋ยธรรมชาติ ซึ่งทำให้ผักเป็นที่ต้องการของตลาดและสามารถเพิ่มกำลังการผลิตผักปลอดสารพิษได้มากขึ้น

แนวทางการยกระดับการแปรรูปถ่านไม้ไผ่และถ่านเมล็ดกาแฟ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถ่านไม้ไผ่มีผลิตภัณฑ์เดิมคือถ่านจากข้อไม้ไผ่ ในการยกระดับผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปจากถ่านไม้ไผ่และถ่านเมล็ดกาแฟคือการพัฒนาเป็นสบู่ซาร์โคลผสมสมุนไพรและสครับซาร์โคลผสมสมุนไพรซาร์โคล ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการของตลาด เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อโควิด 19 โดยเป็นการนำพืชสมุนไพรท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จำนวน 10 ชนิด ที่ชาวบ้านได้นำไปทำเป็นยารักษาโรคต่าง ๆ ได้แก่ พลู วานหางจระเข้ ขมิ้น ตะไคร้ กะเพรา ข่า ฟ้าทะลายโจร กระเทียม กระชายและขิง หลังจากมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีกระบวนการในการสร้างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และการตลาดสร้างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งผลิตภัณฑ์มี สูตรสบู่ใส 100 กรัม สูตรสบู่ไม้ไผ่ 100 กรัม และสูตรสครับสมุนไพร 60 กรัม

การสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านอัตลักษณ์ชุมชน

การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ และสร้างตราสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง โดยนำอัตลักษณ์ชุมชนตำบลหัวเมืองที่ตัวแทนชุมชนคัดเลือกคือ “ผึ้งร้อยรัง” เป็นสัญลักษณ์สามารถเชื่อมโยงให้คนทั่วไปนึกถึงตำบลหัวเมือง เพราะที่นี่เป็นแหล่งเดียวที่มีสถานที่ท่องเที่ยวผึ้งร้อยรังตามธรรมชาติและคนทั่วไปรับรู้ผ่านสื่อ และผลิตภัณฑ์เป็นฉลากนำไปติดลงบนผลิตภัณฑ์ของตำบลหัวเมือง คือ ผักปลอดสารพิษ ข้าวปูกงา กล้วยตาก และบรรจุภัณฑ์ของสบู่ถ่านซาร์โคล ซึ่งในอนาคตมีการนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มาจากพื้นที่ตำบลหัวเมืองต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

พื้นที่ตำบลหัวเมืองมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการปลูกผักปลอดสารพิษมีความพร้อมและมีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนจากการต่อยอดจากผลิตภัณฑ์เดิมโดยนำนวัตกรรมพร้อมใช้ด้านการทำเกษตรปลอดภัยและการพัฒนาในเรื่องการปลูกผักขยายพื้นที่และกระบวนการผลิต แต่อย่างไรก็ตามในพื้นที่ยังมีปัญหาเรื่องปัจจัยการลงทุนในการปลูกผักมีราคาสูง การขาดแคลนน้ำและปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงรบกวนสอดคล้องกับ วีธวัช ชัยธิมมา และคณะ (2562) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักปลอด

สารพิษ ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มปลูกผัก เห็นว่าผักปลอดสารพิษช่วยลดความเสี่ยงในการเจ็บป่วยทำให้ไม่มีสารพิษตกค้างสะสมในร่างกายจากการใช้สารเคมีและการปลูกผักปลอดสารพิษไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานในการผลิตมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรพบว่า ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง การขาดแคลนน้ำและปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงรบกวน ดังนั้นการพัฒนาโดยการนำนวัตกรรมพร้อมใช้ของพื้นที่ตำบลวอแก้วมาขยายผลใช้ในพื้นที่ตำบลหัวเมืองเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มมูลค่า โดยมีการจัดการในการเพาะปลูกที่ดีและเหมาะสม โดยหันมาใช้วิถีทางธรรมชาติแบบเกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น ตามความต้องการของผู้บริโภคที่นิยมและมีความต้องการผักปลอดสารพิษ สอดคล้องกับ วารุณี สุนทรเจริญนนท์ (2557) ระบุว่า มูลค่าเพิ่มคือคุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภค ผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นสูงขึ้น ไม่ว่าจะสัมผัสจากทางกายภาพ หรือสัมผัสได้จากความรู้สึกการ “สร้างมูลค่าเพิ่ม” มิใช่มีแค่เพียงการออกแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่โอกาสนั้นอยู่ในทั้งกระบวนการ บางกรณีอาจจะเน้นในจุดเดียวแต่บางกรณีอาจต้องกระทำในหลาย ๆ จุดไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้ผลสำเร็จสุดท้าย คือการได้ผลิตภัณฑ์และบริการที่มี “คุณค่าเพิ่ม” สำหรับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและสร้างมูลค่าเสริมของผลิตภัณฑ์สินค้าทางการเกษตรควรมีการนำนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ในพื้นที่โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนช่วยทำให้เกษตรกรสามารถมีศักยภาพในการแข่งขัน ดังงานวิจัยของ สุदारัตน์ พิมลรัตนกานต์ (2564) การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและความสามารถในการจัดการนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรมะม่วงเพื่อการส่งออกในบริบทพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ศักยภาพการแข่งขันมีความสำคัญและมีผลต่อความสามารถจัดการนวัตกรรมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรมะม่วง การสร้างมูลค่าเพิ่มมีความสำคัญและมีผลต่อความสามารถจัดการนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรมะม่วงและ ความสามารถในการจัดการนวัตกรรมมีความสำคัญและมีผลต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกร

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปจากถ่านซังไม้ไผ่และเมล็ดกาแฟโดยความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ตำบลหัวเมือง สบู่ชาร์โคล เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ มีต้นทุนต่ำในการผลิตเนื่องจากใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น คือถ่านไม้ไผ่และเพิ่มมูลค่าด้วยการใส่สารสกัดสมุนไพรช่วยในการยับยั้งเชื้อโรคได้ตรงกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 การพัฒนาผลิตภัณฑ์สบู่ชาร์โคลผสมสมุนไพรฆ่าเชื้อและสครับชาร์โคลผสมสมุนไพรฆ่าเชื้อตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ตรงกันแนวคิดของ Porter (1990) ที่กล่าวว่า ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมในประเทศ ควรมีความพยายามสร้างนวัตกรรมและยกระดับความสามารถของอุตสาหกรรม โดยการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันต้องดูเรื่องปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรที่มีผลต่อวัตถุดิบ โครงสร้าง กลยุทธ์ขององค์กร กิจกรรมที่สนับสนุนหรือเกี่ยวข้อง รวมถึง สภาพแวดล้อมอุปสงค์ความต้องการของผู้บริโภค ดังการศึกษาวิจัยของ มลทิพย์ บำรุงกิจ และนพดล พันธุ์พานิช (2564) ในการศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ความเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการ

แข่งขันของเครือข่ายวิสาหกิจอุตสาหกรรมเชรามิกส์ลำปาง พบว่า สภาพแวดล้อมทางธุรกิจในการประกอบการเครือข่ายธุรกิจและนวัตกรรมมีผลต่อการแข่งขันทางตรงต่อเครือข่ายธุรกิจและนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อการได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจในอุตสาหกรรมเชรามิกส์ลำปาง ทำนองเดียวกันกับ ภัทริกา ชินช่าง (2563) ศึกษาเรื่องการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน งานวิจัยเชิงประจักษ์ของธุรกิจส่งออกเฟอร์นิเจอร์ในประเทศไทย พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ โดยผู้บริหารธุรกิจส่งออกเฟอร์นิเจอร์ในประเทศไทยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับกำหนดการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการอันจะนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

ซึ่งการสร้างการรับรู้ผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลหัวเมืองมีการนำอัตลักษณ์ของชุมชนมาพัฒนา ร่วมกันชุมชนจัดทำเป็นตราของผลิตภัณฑ์และติดลงบนผลิตภัณฑ์ เพื่อสื่อให้คนรับรู้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากพื้นที่ตำบลหัวเมือง ซึ่งคือรูปรังผึ้ง ซึ่งถือว่าเป็นอัตลักษณ์ของคนพื้นที่ตำบลหัวเมือง ซึ่งลักษณะสำคัญของอัตลักษณ์ คือเป็นเรื่องของการใช้ สัญลักษณ์ (Symbol) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ จะกระทำโดยผ่านระบบสัญลักษณ์ที่หลากหลายรูปแบบ ในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์ก็เกี่ยวข้องกับ มิติ “ภายใน” ของความเป็นตัวเราอย่างมาก ทั้งในด้านของอารมณ์ ความรู้สึกเราเพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกี่ยวกับตนเอง ในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลกและปริณิณผลของอัตลักษณ์และตัวตนที่มันซ้อนทับกันอยู่และการใช้ตราผลิตภัณฑ์ชุมชนเดียวกันเป็นการสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ในการศึกษาวิจัยนี้เป็นการดำเนินการร่วมกับชุมชน ผลที่ได้จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในการพัฒนา กลุ่มอาชีพควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กลุ่มอาชีพสามารถพึ่งพิงตนเองได้ และการขับเคลื่อนต้องมีหน่วยงานในพื้นที่กำกับดูแลเป็นที่ปรึกษา สร้างกำลังใจและสร้างแรงหนุนเสริมเพื่อให้กลุ่มอาชีพการปลูกผักปลอดสารพิษและกลุ่มแปรรูปถ่านไม้ไผ่ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เกิดการต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงการมีตราสินค้าหรือฉลากสินค้าที่สื่อถึงอัตลักษณ์ของชุมชนอันจะนำไปสู่การรับรู้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถเป็นตัวแทนของคนในชุมชน ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

การศึกษากลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิสาหกิจอื่นๆในพื้นที่ตำบลหัวเมืองเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ ตำบลหัวเมืองและรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายจากภายนอกพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- พิศิษฐ์ คุณวโรดม. (2545). **อัตลักษณ์และกระบวนการต่อสู้เพื่อชีวิตของผู้ติดเชื้อ HIV**. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัทริกา ชินช่าง. (2563). การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน
งานวิจัยเชิงประจักษ์ของธุรกิจส่งออกเฟอร์นิเจอร์ในประเทศไทย. **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**, 13(1),
108-120.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562). **รู้จัก Bunton ชาร์โคลโฮม มหัตถรย์ถ่านไม้ไผ่ไทยรายแรกในไทยใช้ได้หัวจรดเท้า**.
สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565 จาก <https://mgronline.com/smes/detail/9620000032409>.
- มลทิพย์ บำรุงกิจ และนพพล พันธุ์พานิช. (2564). การศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ความเป็นผู้ประกอบการ
และปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของเครือข่ายวิสาหกิจอุตสาหกรรมเชรามิกส์
ลำปาง. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**, 6(2), 375-393.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. (2563). **ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะยาว 20 ปี
(2560-2575)**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563 จาก [http://www.plan.lpru.ac.th/web2015/
plan63_80.pdf](http://www.plan.lpru.ac.th/web2015/plan63_80.pdf).
- วิธวัช ชัยธิมมา และคณะ. (2562). ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักปลอดสารพิษ ในอำเภอสารภี
จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารแก่นเกษตร**, 47(1), 191-198.
- วิบูลพร วุฒิคุณ ขวัญเรือน สิ้นณรงค์ และศักดิ์ชัย เสริมศรี. (2562). การวิเคราะห์ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน
ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชนบัวสลี อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย. **วารสารวิชาการรับใช้สังคม
มทร.ล้านนา**, 3(1), 75-82.
- วารุณี สุนทรเจริญนนท์. (2557). **สร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการสร้างสรรค์ไม่ยากอย่างที่คิด**. สืบค้นเมื่อ
16 ตุลาคม 2559 จาก [http://www.amexteam.com/
resources/helper/editor/upload/
knowledge/1/01_.pdf](http://www.amexteam.com/resources/helper/editor/upload/knowledge/1/01_.pdf).
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2560). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2575)**.
สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563 จาก [http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2020/04.
ยุทธศาสตร์ชาติ-ฉบับข้าราชการ.pdf](http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2020/04.ยุทธศาสตร์ชาติ-ฉบับข้าราชการ.pdf).
- สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. (2560). **นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติฉบับที่ 9**. สืบค้นเมื่อ
10 ตุลาคม 2563 จาก [https://www.nrct.go.th/e-publish1/policystrategy60-
64/files/downloads/nrct_policy-strategy60-64_upd591011.pdf](https://www.nrct.go.th/e-publish1/policystrategy60-64/files/downloads/nrct_policy-strategy60-64_upd591011.pdf).

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 12. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.nesdc.go.th/download/plan12.pdf>.

สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์. (2564). การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน มูลค่าเพิ่มและความสามารถในการจัดการ

นวัตกรรมของผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรมะม่วงเพื่อการส่งออกในบริบทพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา.

วารสารวิชาการเชอร์รี่อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(1), 41-54.

Porter, M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press.

Porter, M. E. (1998). *The Competitive Advantage of Nations (Dynamic Diamond Model)*.

Retrieved September 14, 2021, from <https://www.ioku.com/index.php/article/>

e-book/1353-michael-e-porter-the-competitive-advantage-of-nations-diamond-model-of-national-advantage.